

MURROSKAUSI

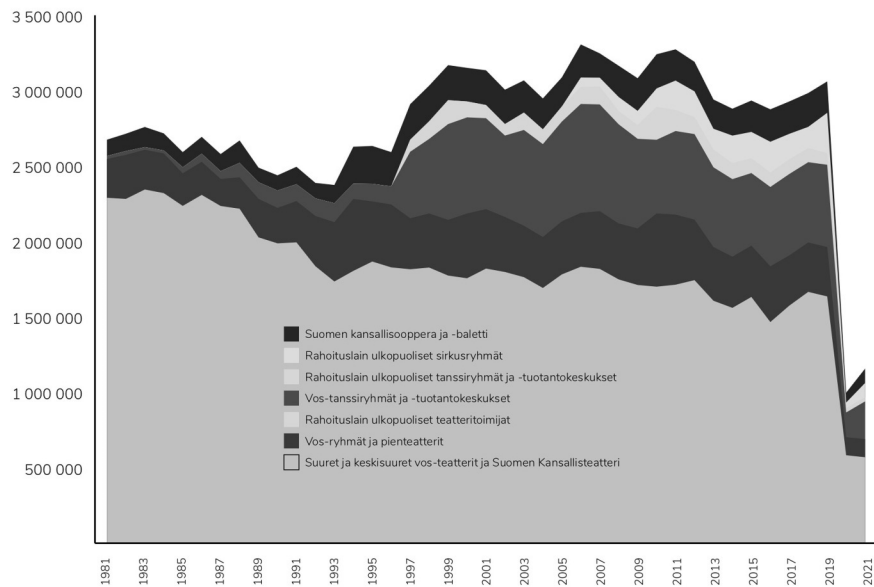
TOIM.
Pasi
Lampela
&
Virpi
Rautsiala
NTAMO

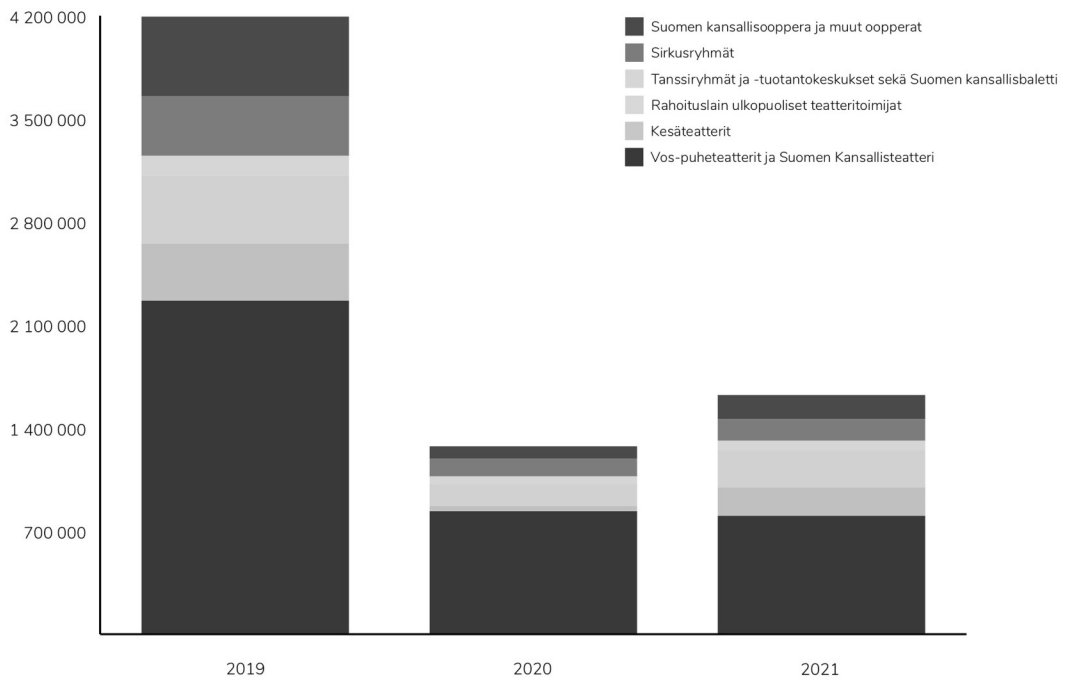
MURROSKAUSI

Myydyt liput 1981–2021

Tickets sold

Esittävän taiteen katsojat 2019–2021

MURROSKAUSI

*kymmenen + yhden
teatterilaisen ajatukset
opiskelustaan ja työstään
sekä
nykyajastamme*

TOIM.

Pasi Lampela & Virpi Rautsiala

NTAMO
Helsinki
2 0 2 2

KIITOKSET

Minna Nurmelin

Arja Laitinen

Elina Itkonen

Paula Karhunen

Outi Houtsonen

Pauliina Hukkanen

Saara ja Veera Savolainen

kaikki esityskuvia antaneet teatterit

sekä

Taiteen edistämiskeskus
Centret för konstfrämjande
Arts Promotion Centre Finland

ja

TINFO

TEATTERIN TIEDOTUSKESKUS

© PASI LAMPELA & VIRPI RAUTSIALA

ISBN 978-952-215-874-1

ULKOASU & TAITTO

Göran de Kopior

KANNEN JA SISÄSIVUJEN VALOKUVAT HAASTATTELUISTA JA TOIMITTAJISTA

Laura Malmivaara

MUUT VALOKUVAT (ESITYSKUVAT) & TILASTOKUVAT

Ks. Kuvaluettelo (s. 302)

VALMISTAJA

BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

NTAMO

Helsinki 2022

www.ntamo.net

Teatteri on paikka,
jossa muutos saattaa kipinöidä,
jossa kuulumattomat äänet voivat päästä kuuluville.
Se on paikka, jossa yhteisen pohdinnan on mahdollista saada valoa ja tilaa.

DANAI GURIRA
TCG-GAALASSA NEW YORKISSA MARRASKUUSSA 2016

Otetaan vielä puheeksi yksi ala, kanava ja ilmiö,
joka saa vain vähän huomiota viestinnätutkimuksessa yleensä
ja kulttuuritieteiden meidän aiheittamme koskevista keskusteluista erityisesti,
mutta joka on suoranainen kollektiivisen muistamisen mallikappale:
teatteri.

Sen historiallinen läheisyys riittiin ja juhlaan
kulttuurisen muistin lähtökohtina,
sen monimediainen luonne,
sen tuottamisen ja vastaanottamisen yhteisöllisyys
ja sen näyttelijässä tai esiintyjässä huipentuva tapa illasta toiseen tulla
– muistin lailla –
kokonaiseksi aina uudelleen kulloisessakin nykyhetkessään
tekevät kaikki tärkeäksi ja jännittäväksi käsitellä
teatterin yhteiskunnallista merkitystä
muistamisen sosiaalisille muodoille.

MARTIN ZIEROLD
Gesellschaftliche Erinnerung (2006)

1900-luku [oli] kansanvaltaistumisen vuosisata,
jolloin kulttuuri vietiin pois siihenastisesta porvaristokolkastaan,
jotta siihen pääsisi mukaan yleisöksi äkkiä sukeutunut väestön enemmistö.
Tätä uutta laajaa julkisoa taiteilijat ja kulttuurilaitokset sekä hallinnolliset elimet
pyrkivät liikuttamaan, viettelemään tai käännyttämään monin eri tavoin.
Kaikista näyttämötaiteista teatteri koskettaa suurinta yleisöä.
Onko se demokraattista toimintaa
vai onko se alisteinen samoille laeille
tai yhdentämisen ja ulossulkemisen periaatteille kuin kaikki muutkin taiteet?

JOSETTE FÉRAL
La culture contre l'art. Essai d'économie politique du théâtre (1990)

PASI LAMPELA & VIRPI RAUTSIALA ALUKSI

Meillä on perustavanlaatuinen tarve käydä koolle. Yhdet astuvat esiin, toiset osallistuvat tarkentamalla katseensa ja teroittamalla kuulonsa: otetaan joukolla mittaa olemassaolosta ja yhteiskunnallisen elämän ratkaisevista kysymyksistä.

Teatterissa kertautuu tämä ilmiö harva se ilta.

Eksistentiaalisten draaman mestareista Beckett ja kumppanit alleviivaavat alleviivaamasta päästyään erillisyyttämme. Olemme peruuttamattomasti yksin ja yhteytemme muihin aina uhattuna.

Me kuitenkin synnymme yksilöiksi toistemme avulla. Me tulemme kaiken aikaa uudelleen siksi, mitä me olemme, aina toistemme varassa. Meissä kaikissa on kokonaisia yhteisöjä.

Teatterissa saamme kokoontua yhteen. Osa nousee näyttämölle, osa muodostaa yleisön, osa mahdollistaa esitysten toteutumisen. Kun pöly laskeutuu, keskustelemme tehdystä ja nähdystä.

Julkisuutta on monenlaista. Aina tarvitaan niitä, jotka astuvat esille ja tekevät jotakin tärkeää muiden nähden ja kuullen. He tekevät sen kaikkien puolesta.

Olemme oppineet varomaan me-muotoa. Sen tavat sulkea ulos ja sisään ovat epäilyttäviä. Yhteiskunta syntyy ylimalkaan aina risteävistä eduista, kiistoista tai kamppailuista. Tässä tuntuu kuitenkin hyvältä ja oikealta puhua meistä.

Teatteria on tehty kaksi ja puoli tuhatta vuotta.

Muinaiset kreikkalaiset eivät keksineet ainoastaan tätä kulttuurimuotoa. He loivat myös filosofisen ajatustenvaihdon ja oikeudellisen perustelemisen käytännöt. Kaikki nämä kolme ovat demokratian – neljännen kreikkalaisen mullistuksen – kovaa ydintä: kussakin niistä luotetaan jaetun kokemuksen mahdollisuuteen ja yhteiseen pyrkimykseen selvittää välejä toisen näkemykseen syventyen ja omaa katsantoa laajentaen.

Demokratia otti ammuin vauhtia teatterista. Se iskostui niin lujasti meihin, ettemme aina edes havahdu sen vaarantumiseen.

Kansanvallan tärkeimpiä piirteitä on jatkuva yrityksemme tulla paremmin toimeen erilaisten ihmisten kanssa ja harjaantua oivaltamaan. On rohjettava murtautua näkyviin ja osattava tulla kuulluksi, mutta on myös opeteltava kuuntelemaan. Teatteri on yhteiselämämme sydämessä keskinäisen pohdinnan ja oikeudenmukaisuuden toteuttamisen rinnalla.

Esittävät taiteet ovat muita moniammatillisempia. Ne varaavat saumattomaan yhteistyöhön. Teatterin erityinen yleisösuhe vielä korostaa sen joukkovoimaista luonnetta.

Yleisö saapuu vaikuttamaan. Se tahtoo itkeä ja nauraa, suuttua ja hullaantua. Katsomossa tapahtuu koko ajan, reaktioita viriää ja energia kiertää. Jotain samaa voi olla meneillään urheilukilpailujen tai konserttien lehtereillä, mutta

teatterissa painaa sanan ja teon liitto. Näyttelijä eläytyy rooliin ja katsoja hahmoon, esityksen tiheys ja kihinä saavat jokaisen valtaansa. Miten tarkaksi kaikki harjoitellaankin, jokainen ilta on erilainen, teos liikkeessä, tekijät muutoksessa ja seuraajat myllerryksessä.

”Draama on inhimillisten vaikuttimien luovaa tulkintaa.”

Lajos Egrin ajatusta ei tarvitse tulkita yksilöpsykologisesti. Ennemmin se kuvaa teatterin dynamiikkaa, kun tutkitaan, mitä seuraa, kun eri motiiveista toimivat henkilöt kohtaavat näyttämöllä.

Aina joskus poliittiset, sukupuoliset ja etniset rajat murtuvat. Jokin yleis-inhimilliseltä vaikuttava pääsee ilmoille. Sitten taas eriydytään. Katsoja näkee lajitovereita, rakenteita, olosuhteita ja voimia.

Draamaa tehdään Suomessa paljon. Onneksi myös esitystaiteen muita muotoja on alkanut näkyä ohjelmistoissa. Aina ei kaivata juonta tai salaisuuksien paljastumista, merkityksiä tuottavat ristiriidat ja toisin ajatteleminen riittävät. Miten tahansa näyttämötaidetta tehdään, tapahtuman hetkellisyys toistaa ja muuntaa elämän hetkellisyyttä.

Teatteri on aina yhteiskunnallista. Vaikka se ei propagoisi tai agitoisi, sillä on poliittinen ulottuvuutensa. Se muistuttaa meitä: jos emme opi historiasta, virheet toistuvat. Se kapinoi inhimillisyyden puolesta.

Aikamme ja kulttuurimme muotoutuvat katkoksista ja jatkumoista. Näitä käänteitä on hyvä katsoa teatterin suunnalta ja teatterilaisten herkkyyksin.

Ajan henki ja käsitteet saavat aina sisältöä ja muotoa itse kunkin ainutkertaisesta panoksesta. Samalla ne ohjaavat meidän kaikkien arkisia kokemisia.

Jokainen esitys muuttaa meitä. Jokin esitys saattaa mullistaa koko elämämme.

Teatterilaisten näköalapaikat ja koettelemukset avaavat uusi näkymiä ehkä myös tulevaisuuteen.

Käydään siis keskustelua ja tehdään taidetta. Toimitaan!

Taide kuuluu kaikille. Teatteri ei kuole koskaan.

I RUISROCK; I KULTTUURIMINISTERI	1970	KARJALAISEN II HALLITUS; <i>Lauantaitanssit</i>
SUNKLO 50-VUOTIAS; <i>Heikki ja Kaija</i> LOPPUU	1971	'KASVIHUONEILMIÖ'; AURAN VIRKAMIESHALLITUS
KYLLIKKI FORSSELL 55-VUOTIAS	1972	<i>Kasvun rajat</i> -KIRJA; SORSAN I HALLITUS
RADIOTEATTERI 25-VUOTIAS	1973	KEKKOSEN III KAUSI JATKUU POIKKEUSLAILLA
SAVOLA KANSALLISTEATTERIN JOHTOON	1974	SOLŽENITSYN-VAINO; ENERGIANSAÄSTÖKAMPANJA
VIETNAMIN SOTA PÄÄTTYY	1975	ETYK; NAISTEN LAKKO ISLANNISSA: VIGDIS ESIIN
SEELA SELLA 40-V.; REUNAMÄKI & <i>Savon Sanomat</i>	1976	MIETTUSEN III HALLITUS; <i>Naapurilähiö</i> LOPPUU
I TEATTERITIETEEN PROF. TIUSANEN (HY)	1977	PERUSKOULU KATTA MAAN; SORSAN II HALLITUS;
KAJAVA HS-KRIITIKKO; SEX PISTOLS EI SUOMEEN	1978	UIT; KEKKOSEN IV KAUSI; MORO-MURHA; <i>Tankki täyteen</i>
TEATTERIKORKEAKOULU; <i>Pete Q</i>	1979	KOIJÄRVI-LIIKE; KOIVISTON II HALLITUS
TEATTERI PÄÄAINEEKSI (HY); SAHAROV KIINNI	1980	ISOROKKO HÄVITETTY; TOVE JANSSON; PUUPÄÄHATTU
TURKKA TEAK-PROFESSORIKSI; MTV; AIDS	1981	TTT 80-VUOTIAS; KEKKONEN EROAA; <i>Hukkaputki</i>
METRO ALOITTA; TAUNO PALO KUOLEE	1982	KOIVISTO PRESIDENTIKSI; <i>Thilia Thalia</i> ; ILMAISUTAITO
KLAUS BARBIE PIDÄTETÄÄN; INTERNET	1983	SORSAN III & IV HALLITUS; YMPÄRISTÖMINISTERIÖ
ASEISTAKIELTÄYTYJÄ MIELIPIDEVANKINA	1984	I <i>Maailman tila</i> -RAPORTTI; <i>Velipuoliku</i> LOPPUU
QUO VADIS; NYYTÄJÄ TEAK-REHTORIKSI	1985	GORBATŠOV N-LIITON JOHTOON; LEA-PALKINTO
TELEVISIOTEATTERI 25-V.; KANSALLISOOPPERA 75-V.	1986	SÄHKÖSANOMALAIN TILALLE TELELAKI
JUMALAN TEATTERI; VIIRUS; INTIFADA	1987	IPCC; VIHREÄ LIITTO; HOLKERIN HALLITUS
NÄYTTELIJÄLIITTO 75-V.: TEATTERI JURKKA 55-V.	1988	KOIVISTON II KAUSI; WALDHEIM-KOHU; <i>Vesku Show</i>
LEPPÄKOSKI TEAK-PROFESSORIKSI	1989	BERLIININ MUURI ALAS; ÅST 150-V.; ANSA IKONEN KUOLEE
EMMI JURKKA KUOLEE; Q-TEATTERI	1990	MANDELA VAPAA; THATCHER VALLASTA; <i>Twin Peaks</i>
NL HAJOAA; PANKKIKRIISI; <i>Nyhjää tyhjäästä</i>	1991	TREEN KOMEDIAT; JUGOSLAVIAN SODAT; AHON HALLITUS
NEVALA KANSALLISTEATTERIN JOHTOON	1992	EU-HAKEMUS; TYÖVÄEN XV NÄYTTÄMÖPÄIVÄT
TAMPEREEN TEATTERIKESÄ 25-V.; YÖVIERAAT 5-V.	1993	CLINTON PRESIDENTIKSI; <i>Puhtaat valkeat lakanat</i>
KANAALIN TUNNELI; MANDELA PRESIDENTTI	1994	AHTISAARI PRESIDENTIKSI; <i>Blondi tuli taloon</i>
JÄÄKIEKON MM; T.TIEDE-PROF. KOSKI	1995	KOMEDiateatteri; SUOMI EU-JÄSEN; PERUSSUOMALAISET
TELAKKA & TAKOMO; KIRSIKKA MORING 50-V.	1996	LIPPOSEN I HALLITUS (95–99); <i>Hyvät herrat</i> LOPPUU
DARIO FO – KIRJALLISUUSNOBEL; KOKO-T.	1997	BARKER; CARLSBERG KOFFIN ENEMMISTÖOMISTAJA
NOKIA SUURIN; AVOIMET OVET; RR 10-V.	1998	EXXON-MOBIL MAAILMAN SUURIN YHTIÖ; GOOGLE
MACAO PORTUGALILTA KIINALLE; KAPSÄKKI	1999	LIPPOSEN II HALLITUS; <i>Salatut elämät</i>
KORHONEN ELÄKKEELLE TEAKISTA	2000	PUTIN & HALONEN PRESIDENTEIKSI; II INTIFADA
SÄKÖ <i>Lapin Kansan</i> KRIITIKKO; ANTIRASISMIVUOSI	2001	LAHTI-DOPING; 9/11 & TERRORISMISOTA; <i>Yle Teema</i>
EURO; VIVICA BANDLER 85-VUOTIAS; SARS	2002	EKOTURISMIN VUOSI; HANNELE LAURI 50-VUOTIAS
<i>Kunman kaa</i> ; MYLLYTEATTERI; LINNATEATTERI	2003	JÄÄTTEENMÄEN --> VANHASSEN I HALLITUS
ELFRIEDE JELINEK – KIRJALLISUUSNOBEL	2004	TT 100-VUOTIAS; <i>Frendit</i> LOPPUU; <i>Kätevä emäntä</i>
HKT & LILLA TEATERN YHDISTYVÄT; RNC	2005	VUORI HS-KRIITIKOKSI; HALOSEN II KAUSI; <i>Tahdon asia</i>
EUROVIISUVOITTO; SVENSKIS 140-VUOTIAS	2006	VANHASSEN II HALLITUS; TWITTER; <i>Elävä arkisto</i>
SUOMI DIGI-TV-AIKAAN; KAISU MIKKOLA 55-V.	2007	BAARIT TUPAKATTA; JOKELAN KOULUSURMAT; <i>Yle Areena</i>
T.TIEDE-PROF. KORSBERG; IRAKIN SOTA 5-V.	2008	GEORGIAN SOTA; LASSE PÖYSTI 81-VUOTIAS
MAAILMAN SUURIN RISTEILYALUS TURUSTA	2009	OBAMA PRESIDENTIKSI; KIVINIEMEN HALLITUS
OKM; MYLLYHO KANSALLISEN JOHTOON	2010	ARABIKEVÄT; INSTAGRAM; KATAISEN HALLITUS
TODELLISUUDEN TUTKIMUSKESKUS 10-V.	2011	NIINISTÖ PRESIDENTIKSI; PERSU-JYTKY; UTØYA
<i>Netflix</i> SUOMESSA; <i>Kotikatu</i> LOPPUU	2012	KKO KOVENSII HALLA-AHON TUOMIOTA; TAIKE
TAIDEYLIOPISTO; TEME 40-VUOTIAS	2013	STUBBIN HALLITUS; HAIYAN-TAIFUUNI; <i>Siskonpeti</i>
30 LÄMPÖASTETTA YLITTYY JO 19.5.	2014	EBOLAEPIDEMIA KONGOSSA; SIPILÄN HALLITUS
ESITYSTAITEEN SEURA 15-V.; KRIMIN VALTAUS	2015	<i>Sohvaperunat & Ensitreffit alttarilla</i> ALOITTAVAT
YLE & YLIOPILASTEATTERI 90-VUOTIAITA	2016	<i>Satuhäät</i> LOPPUU; ZIKAVIRUS; <i>Pokemon Go</i>
NÄTY & RYHMÄTEATTERI 50-VUOTIAITA	2017	#METOO; TRUMP PRESIDENTIKSI; NIINISTÖN II KAUSI
HELSINGIN HUIPPUKOKOUS; AKTIIVIMALLI	2018	RINTEEN --> MARININ HALLITUS; IV-OLUT KAUPPAAN
PETER HANDKE – KIRJALLISUUSNOBEL	2019	MALARIA TAPPAA YLI 400 000 IHMISTÄ; <i>Aikuiset</i>
TNL 100-VUOTIAS; TINFO 75-VUOTIAS	2020	KORONAPANDEMIA ALKAA; BRITANNIA EU:STA
<i>Teatteri & Tanssi</i> YHDISTYVÄT; KOM 50-V.	2021	KESTÄVÄN KEHITYKSEN LUOVAN TALOUDEN VUOSI
KANSALLISTEATTERI 150-VUOTIAS	2022	VENÄJÄ HYÖKKÄÄ UKRAINAAN; CUPORE 20-V.
<i>Pikku Kakkonen</i> 55-v.; <i>YouTube</i> 15-v.		SUOMI HAKEE NATOON; KANSALLISBALETTI 100-V.

Eero Aho

näyttelijä

EERO-MATTI AHO,
SYNTYNYT OULUSSA 1968.
TEATTERIKORKEA-
KOULUSSA 1986-1991, KOM-
TEATTERISSA VUOTEEN 2005.
NÄYTELLYT SITTEMMIN
FREELANCERINA MUUN
MUASSA KANSALLIS-
TEATTERISSA, HELSINGIN
JA TURUN KAUPUNGIN-
TEATTEREISSA
SEKÄ ELOKUVISSA JA
TV-SARJOISSA.

Tässä ja nyt

Elän mielestäni aika seesteistä vaihetta. Olen saavuttanut asioita, joita olen tavoitellut, ja nyt yritän elää juuri tässä hetkessä ja olla hyvä ihminen. Yritän löytää vaimoni ja kuusivuotiaan tyttäreni ja aikuistenkin lasteni kanssa asioista aina jotain hyvää, ja olla vain ja ainoastaan tässä ja nyt. En mieti taaksepäin enkä eteenpäin.

Tämä pätee myös näyttelijäntyöhön. Jos elän lavalla tai kameran edessä vain kulloisessakin hetkessä, on helppo reagoida ja päästä asian ytimeen.

Korona on aiheuttanut ahdistusta. Vuoden 2020 kalenteri meni hetkessä uusiksi ja menetin tuloja kymmeniä tuhansia. Onnenkantamoisena ilmaantui tv-sarja *Koskinen*. En ole ikinä ollut niin väsynyt, kun tulin Tampereelta kuvauksista kotiin. Kolmessakymmenessäkuudessa päivässä vedettiin kuusi tunnin mittaista osaa! Samassa ajassa kuvataan normaalisti pitkä leffa, me teimme neljä ja puoli tuntia tv-sarjaa. Ei ihme, että väsytti, olen kuitenkin viisikymppinen.

Pandemia kaihersi takaraivossa koko ajan, huolestutti ja vei voimia.

Aikakoneella Pariisiin

Äitini toimi VR:n näyttämöharrastajissa. Pääsin lapsena mukaan sinne, ja ala-asteella minulla oli opettaja, Matti Haapanen, joka veti Pukinmäen koulussa näytelmäkerhoa, sielläkin häärasin. Tehtiin kunnianhimoisia teoksia. Aikakoneella siirryttiin vuosisadan vaihteen Pariisiin. Se oli jonkinlainen raketti, joka vedettiin narulla ylös. Hauskoja juttuja ja hienoja näytelmiä.

Telkkarista katsoin Suomi-filmejä, etenkin Tauno Paloja mutta muitakin, ja ilmoitin hyvin oikeistolaiselle rakennusmestarivaarilleni, että minusta tulee isona näyttelijä. Hän suuttui minulle jumalattomasti ja huusi, että hommaat kunnon ammatin, ei tuollaista pelleilyä. Yläasteelta muistan, että halusin hetken ajan lentokapteeniksi. Kun kaverini kanssa vertailimme pituuttamme, päädyin siihen, että minun selkäni on liian pitkä lentokoneeseen, ja niin jäi sekin haave.

Sekavat ajat

Synnyin Oulussa, mutta koska asuimme siellä vain vuoden, katson, että olen helsinkiläinen. Lapsuus ja nuoruus meni Pukinmäessä ja Kalliossa. Olin hyvin vilkas lapsi. En usko, että se johtui ADHD:sta, koska minulla ei ole lukihäiriötä eikä sellaisia. Leila Paju-Höylä, meidän ala-asteen maikka, kaupunginorkesterin sellistin Veikko Höylän vaimo, soitti isälle kolme kertaa viikossa ja yritti sanoa, että ei Eero ole paha, Eero on vain äärettömän vilkas. En pystynyt istumaan paikallani enkä olemaan hiljaa. En edelleenkään pysty!

En koskaan pyrkinyt Ylioppilasteatteriin tai Kellariteatteriin. Pääsin Kallion lukioon – ihme kyllä, sillä keskiarvolla! – mutta koulunkäynti ei

kiinnostanut. Meillä oli teatteriryhmä Desperado, ja teimme Lepaktoon *Macbethin*. Siinä oli mukana sellaisia nimiä kuin Samuli Edelmann, Mikko Kouki ja Liisa Mustonen. Pyrin vanhemmiltani salassa Teatterikorkeakouluun lukion kakkosvuoden jälkeen ja satuin pääsemään sisään. Olisin jäänyt luokalleni lukiossa ja koska minua vihattiin siellä joka tapauksessa, kävin haistattamassa vitut.

En tiedä, oliko minulla onnea mukana. Olisinkohan päässytkään TEAKiin, jos olisin joutunut pyrkimään monta kertaa. Mutta kyllä siinä oli intohimoa mukana. Kouki pääsi samaan aikaan, Edelmann ei päässyt, eikä puhunut meille kolmeen ja puoleen kuukauteen. Hän pääsi onneksi sitten seuraavana vuonna.

Raadissa olivat ainakin Erkki Saarela, Ritva Valkama ja Pirkka-Pekka Petelius. Turkka oli jättänyt näyttelijäntyön professuurin ja toimi ohjaajantyytön proffana. Elettiin vuotta 1986. Saarela oli vastuussa meistä alkuvaiheessa. Leena Uotila ja Valkama jonkin verran, ja Turkka tietysti ohjaajaoppilaiden kautta.

Kakkosvuoden jälkeen lähdin armeijaan. Sivari oli silloin niin pitkä, ei sitä voinut edes miettiä. Mutta tavallaan pääsin pakoon, koska koulussa oli kaikki niin sekaisin Jumalan teatterin Oulun hässäkän jälkeen.

Olimme pitkään aikaan ensimmäinen kurssi, jota Turkka ei ollut valinnut. Ylempikurssilaiset, Turkan valitsemat, halveksivat meitä. En oikeastaan muista mitään muuta kuin sellaisen jäätävän pelon ilmapiirin. Tehtiin *Cyrano de Bergerac*, jonka Kari Heiskanen ohjasi Apolloon. Oli Jussi Parviaisen leiri ja Kari Heiskasen leiri, ja muistan, miten muiden kurssien opiskelijat kävivät halveksimassa meidän esitystä. Kahisuttelivat tuulipuvun housuja eturivissä. Ja suurin osa poistui paikalta joko kesken tai viimeistään väliajalla. Santeri Kinnunen, Edelmann, Konsta Mäkelä ja Leea Klemola taisivat olla ainoat, jotka katsoivat esityksen loppuun asti.

Tein niihin aikoihin kiinnostavan havainnon. Tajusin, miten uutisissa valehdellaan. Olin paikalla, kun oppilaskunnan puheenjohtaja antoi lausunnon ja näin myöhemmin, miten lausunto oli leikattu uutiseksi niin, että asiasta sai ihan eri käsityksen. Kun yritin selittää isälleni tätä, hän ei voinut ymmärtää, hän ei voinut uskoa, että YLE tai *Helsingin Sanomat* valehtelisi.

Se oli sekava ajanjakso kaiken kaikkiaan. Ihmisiä erotettiin koulusta ja tuli uusi rehtori, jotkut oppilaat perustivat oman teatterikoulun, johon pääsivät vain tietyt opiskelijat. Ja kaikkien olisi pitänyt mennä tunnustamaan poliisilaitokselle, että mekin heitimme kakkaa Oulussa! Kulttuuriministeri Gustav Björkstrand laittoi hankin lusikkansa soppaan. Oppilaskunnan kokouksia pidettiin paljon, ei siellä tainnut paljon muuta tapahtua. Tutustuinkin kuitenkin

intin jälkeen koulussa Heiskaseen ja Vesa Vierikkoon, ja sitä kautta pääsin työharjoitteluun Ryhmäteatterin *Scapinin vehkeisiin*.

Se muutti kaiken.

Aloin työn kautta opetella näyttelijän ammattia, mestari–kisälli-tyyppisesti. Seurasin Vierikkoa, Heiskasta, Sveholmia ja Suosaloa, miten he tekivät töitä ja millainen työmoraali heillä oli.

Petri Lehtinen ohjasi lopputyökseen *Othellon*. Kari Väänänen tuli paikkaamaan pääroolin kolmen viikon varoitusajalla. Riekuin Väänäsen kanssa Helsingin yössä ja opin enemmän kuin puolessa vuodessa TEAKissa. Hän oli juuri tullut Brasiliasta ja oli hyvin räyhäkällä tuulella. Hän opetti, että kriitikoille voi antaa turpiin ja että kannattaa juoda niin paljon, että paskat tulee housuun, ja sitten taas jatkaa juomista. Tämmöisiä metodeja! Heiskanen oli huomattavasti säntillisempi, tasapainottavampi mentori.

Viimeisellä kurssilla tehtiin vielä sitten Kimmo Kahran ohjaamana Juha Siltasen *Foxtrot* Apolloon. Holmbergin Kalle oli ohjannut sen vähän aikaisemmin Helsingin Kaupunginteatteriin. Eila Rinne oli aluksi mukana näyttelijäntyön opettajana. Se teki kaikesta entistä tärkeämpää: miten hän oli ja katsoi meitä. Minä näyttelin sen vanhan miehen roolin, jonka Esko Nikkari teki Kaupunginteatterissa, Sutelan Heli oli vaimoni osassa. Erittäin onnistunut kappale jätti yhteisöllisen kokemuksen, mukana oli ihmisiä parilta kurssilta. Se oli teatterikouluajaltani ainoa juttu, joka olisi voinut pyöriä missä tahansa isossa teatterissa. Ammattimainen produktio.

Scapinin vehkeitä esitettiin melkein sata kertaa. Oltiin sen kanssa vielä Tampereen Teatterikesässäkin 1990. Se oli silmiä avaava kokemus.

Arto af Hällström ohjasi. Kärkkäänä nuorena ihmisenä minulla oli tietysti hyvin tarkka käsitys siitä, miten näyttelen. Että teen näin ja näin. Affe sanoi, että tee niin, hyvä. Tein kaksi viikkoa sitä niin kuin olin ajatellut tekeväni. Sitten oli todettava, ettei se toiminut yhtään. Affe sanoi tajunneensa asian jo silloin kun puhuin siitä mutta ajatelleensa, että koettakoon. Hän sanoi, ettei hän sitä roolia tee vaan minä. Ja minä tajusin että, todellakin, minähän siitä olen vastuussa.

Turkka saattoi käskä heiluttamaan kättä ja sanomaan samalla kissa, kissa, kissa. Ja kun häneltä kysyi miksi, vastausta ei välttämättä saanut. Näyttelijä ei ymmärtänyt itse tekemisen lähtökohtaa, että miksi tekee mitään.

Affelta opin nimenomaan oman vastuuni. Opin sen, että täytyy ymmärtää tekemisen lähtökohdat.

Toinen havainto koski työmoraalia. Vierikko näytteli *Scapinia*, hän oli liideri, ja osasi tekstinsä ensimmäisestä harjoituksesta lähtien. Muut saattoivat sekoillakin, mutta hän oli vastuussa ja vei joukkoa niin kuin pääosan näyttelijän

”Aina tarvitaan niitä,
jotka astuvat esiin ja
tekevät jotakin tärkeää
muiden nähden ja kuullen.

MURROSKAUSI

antaa puheenvuoron draaman ammattilaisille.
Teatteri on yhtä lailla suosituimpia taidemuotoja
kuin myös julkisuuden ja yhteiskunnallisen
kannanmuodostuksen ratkaisupaikkoja.

Ansioituneet taiteilijat kertovat toimitetuissa
haastatteluissa sekä omasta tiestään että lähihistorian
isoista ja rajuista käänteistä. Ääneen pääsevät Eero Aho,
Cilla Back, Hannu-Pekka Björkman, Wanda Dubiel,
Juha Jokela, Ria Kataja, Esa Latva-Äijö, Minna Nurmelin,
Pasi Lampela ja Virpi Rautsiala. He kaikki ovat
työskennelleet 90-luvulta lähtien.

Kirjan jälkisanoissa tätä yhteistä kokemusta ja
omakohtaista näkemystä vertaa nuoremman polven
tuntoihin ja tilanteeseen dramatisti Ilja Lehtinen.

NTAMO 2022

ISBN 978-952-215-874-1